

УДК: 339.92:[338.23:336.74]

ЄВРОПЕЙСЬКА МОНЕТАРНА ІНТЕГРАЦІЯ: РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ТЕОРІЯХ ІНТЕГРАЦІЇ

Даниленко О.Л., к.е.н., старший викладач, Олійник Л.В., к.е.н., доцент
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

У статті проведено дослідження процесу монетарної інтеграції та ролі держави в умовах зміни монетарної системи для країн ЄС з позицій економічної теорії і теорії міжнародних відносин. Процес монетарної інтеграції розглядається як з позицій економічного детермінізму, так і з позицій інституційних перетворень та міжурядових переговорів.

Ключові слова: монетарна інтеграція, Економічний та валютний союз (ЕВС), оптимальна валютна зона, неофункціоналізм, інтергаверменталізм (міжурядовий підхід), конструктивізм, інституціоналізм.

Інтерес європейських країн до введення єдиної валюти має довгу історію. Як свідчить досвід, на практиці шлях до валютної інтеграції є довгим і не завжди заснований на об'єктивних причинах. Взаємозв'язок між монетарною та політичною інтеграцією в Європі знаходиться в центрі уваги.

Економічна теорія валютної інтеграції заснована на теорії Р. Манделла стосовно оптимальних валютних зон. Вона припускає, що для деяких країн, які мають мобільні трудові ресурси, єдина валюта може бути вигідною. До інших критеріїв вигідності відмови від національної грошової одиниці перш за все належать: високий рівень відкритості торгівлі, мобільності капіталу та фіскальної конвергенції тощо. Іншими словами, основою для валютної інтеграції є об'єктивні економічні умови. Дивлячись з цієї точки зору на розвиток ЕВС, певні сумніви виникають стосовно виключно економічного характеру валютної інтеграції в Європі і постає питання взаємозв'язку політичного та економічного аспектів процесу валютної інтеграції. З цього приводу одним з центральних питань для Економічного та валютного союзу ЄС (ЕВС) є питання про роль національних держав в процесі формування економічної політики. Процес глобалізації призводить до зменшення ролі держави з огляду на перехід частини повноважень до неурядових організацій, транснаціональних компаній та інших суб'єктів. Ця проблема значення національних держав також підкреслюється у визначенні сутності монетарної інтеграції. Розмірковуючи про сенс інтеграції, виділяють два підходи: перший заснований на припущенні домінуючої ролі держави, а другий стосується «інтеграції поза межами національної держави», появи «нового виду політичної спільноти» [1, с. 172]. У зв'язку з цим валютний союз може бути сприйнятий як «інтеграція поза межами національної держави», оскільки Європейський економічний та валютний союз пов'язаний зі створенням наднаціонального інституту - Європейського Центрального Банку. У цьому випадку національний центральний банк втрачає владу і автономію у виборі інструментів економічної політики. Держава не може більше впливати на економічну ситуацію за допомогою незалежної монетарної політики. Крім того, досвід ЕВС показує, що валютно-фінансова інтеграція потребує поглиблення і координації економічної політики, наприклад, фіскальної політики та політики зайнятості. Можна говорити про те, що після Маастрихтського договору ЕВС перетнув кордони інших секторів політики. З метою подальшого зміцнення, ЕВС був модифікований з урахуванням нових цілей зростання та зайнятості і поглиблення механізмів координації економічної та соціальної політики. На даний момент питання полягає у тому, якою мірою держави-члени ЕВС контролюють процес інтеграції? Тому основною метою статті є розкриття ролі та участі держави у складному процесі монетарної інтеграції. Це питання є актуальним як з точки зору пояснення майбутнього вектору розвитку Європейської інтеграції, так і з позиції планування політики євроінтеграції України.

Серед робіт, які внесли фундаментальний вклад у розвиток економічної теорії валютної інтеграції слід відзначити роботи теоретиків Р. Манделла [11], П. Кенена [4], П. Грауве [4] та ін. Також проблемам створення валютних союзів у сучасних умовах, пов'язаних із регіоналізацією та глобалізацією, присвячують свої роботи В. Козюк [20], С. Дробишевський та Д. Полевий [18] тощо.

Теоретичне обґрунтування монетарної інтеграції, окрім теорії економічної інтеграції та теорії оптимальних валютних зон, закладено у теоріях міжнародних відносин, зокрема, в теоріях федералізму, неофункціоналізму, інтергаверменталізму (міжурядовий підхід), конструктивізму та інституціоналізму. Ці терії підкреслюють значення політичної складової інтеграції. Тут слід відзначити роботи таких вчених, як А. Моравчік [9], А. Вердун [4], Д. Ходсон [5], А. Винер та Т. Диаз [16], Дж. Петерсон [12], К. Дисон [3], Є. Кіш [19], тощо.

Різні теоретичні підходи до вивчення феномена європейської інтеграції були розроблені після 1950-х рр. Характерною рисою Європейської інтеграції на початкових етапах було домінування економічної інтеграції. Якщо звернутись до етапів інтеграції, які виділяє Б. Баласса [17], то економічний та валютний союз є майже останньою сходинкою економічної інтеграції, якому передують зона вільної торгівлі, митний союз, єдиний ринок. Тобто, для переходу на цю сходинку інтеграції країнам потрібно мати тісні економічні взаємозв'язки. Ця основа зберігається і в теорії оптимальних валютних зон, розробленої Р. Манделлом [11]. Він вказав на те, що деякі країни можуть отримати більше вигоди від переходу до валютної зони, і визначив у якості критерію оптимальності валютної зони мобільність трудових ресурсів. До інших критеріїв оптимальності відносяться відкритість економіки, диверсифікація економіки, східність темпів інфляції, інтеграція фінансових ринків, політична та інституційна інтеграція [18]. Основні з цих засад було покладено в основу ЄВС і маастрихтських критеріїв (або критеріїв конвергенції), які мають на меті знизити шоки від входження нової країни до валютного союзу. Критерії встановлюють жорсткі межі щодо рівнів інфляції та відсоткових ставок, обсягів дефіциту бюджету та зовнішнього боргу. Сьогодні за умов фінансової кризи все більше країн відчувають на собі тиск щодо виконання цих вимог. Останнім прикладом може слугувати Греція, дефіцит бюджету якої досяг 13 % від ВВП у 2009 р., поряд з 3 % закріпленими згідно Маастрихтського договору⁴.

Теорія економічної інтеграції зконцентрована здебільшого на виявленні необхідних умов для максимального використання переваг європейської інтеграції і позитивного впливу на добробут країн. У той же час аспекти процесу валютної інтеграції та безпосереднього створення валютного союзу відносяться до політичного та інституційного контексту європейської інтеграції.

Теорія інтеграції з позиції міжнародних зв'язків фокусується на вивченні акторів, процесу інтеграції, розробці політики та на багаторівневій системі управління. Впродовж тривалого часу єдиними конкуруючими теоріями у поясненні інтеграції, зокрема в Європейському Союзі, були теорії неофункціоналізму і інтергаверменталізму. Розвиток теорії інтеграції дав простір для появи та розвитку нових напрямків, таких як інституціоналізм та конструктивізм.

Неофункціоналізм в основному розглядається як теорія для пояснення структурного контексту прийняття рішень в ЄС [12]. Концепція «переливів» пояснює, яким чином інтеграція зумовлює подальшу інтеграцію. Функціональні переливи відбуваються через існуючий функціональний взаємозв'язок галузей економіки. Інтеграція пояснюється з точки зору економічного детермінізму. Подальший розвиток інтеграції призводить до таких ефектів, як політичні «переливи» (пояснюється як лояльність акторів щодо подальшої інтеграції) і культивованих переливів (створення суб'єктів управління на наднаціональному рівні буде «виросувати», «культивувати» зацікавленість у розвитку інтеграції) [16].

Ліберальний інтергаверменталізм (міжурядовий підхід) підтримує ідею, що внутрішні економічні імперативи визначають національні позиції і переваги. Теорія, яка розроблена А. Моравчіком [9], пояснює інституційне будівництво на наднаціональному рівні як результат переговорів національної держави щодо забезпечення своїх інтересів. З цієї точки зору інституції-організації розглядаються лише як інструмент для реалізації урядової стратегії. Ця позиція суперечить інституціональному підходу, який підкреслює, що інституції можуть викликати «непередбачувані наслідки» і можуть розглядатися як частина процесу управління. Інституціональний підхід є наступним кроком у розвитку теорії інтеграції, що дає можливість для аналізу європейської інтеграції, у тому числі і монетарної, як процесу управління.

Історичний інституціоналізм ґрунтується на припущенні, що інституції впливають на інтеграцію із плином часу [16, с. 127]. Іншими словами, організаційні рішення, прийняті в мину-

⁴ Згідно даним: <http://www.athensnews.gr/articles/13363/08/11/2009/23112>

лону, та створені норми можуть зберігатися, або стати «замкнутими», що тим самим стримує або формує рішення, які будуть прийняті пізніше.

Деякі аспекти процесу створення ЄВС можна розглядати як спробу політичної інтеграції з позиції федералістського підходу. В певному сенсі ЄВС сприймається як «європейський уряд» або політичний союз «Сполучені Штати Європи» [5, с. 508]. Таке тлумачення ЄВС в перші роки його створення може бути пояснене тим фактом, що валютний союз був створений щоб об'єднати окремі держави з різними економічними, соціальними, культурними та політичними передумовами.

Економічні вигоди від введення єдиної валюти і створення валютного союзу європейських країн очевидні. Але для європейських країн, на думку окремих вчених, введення євро скоріше політично, ніж економічно обгрунтоване рішення [13, с. 172]. Як стверджує К. Дисон, ЄВС є частиною процесу європеїзації, оскільки успіх валютного союзу залежав від його історичної легітимності в рамках більш широкого політичного проекту Європейського союзу [3, с. 290]. Цей аргумент підпадає під дискусію між прихильниками теорії «коронації» та прихильниками монетаристської теорії. Прихильники «коронації» стверджують, що ЄВС є результатом політичної та економічної інтеграції і, таким чином, виникає як результат інтеграції і стає її останнім етапом. У той же час монетаристи наполягають на тому, що створення валютного союзу є стимулом для більш глибокої економічної і політичної інтеграції. Це обговорення є частиною центрального питання про роль національної держави в процесі формування економічної політики. Іншими словами, якщо у першому випадку мова йде про те, що економічна інтеграція із плином часу призведе до створення валютного союзу, то у другому випадку, – що саме національні держави є тими суб'єктами, які приймають рішення про створення валютного союзу навіть за відсутності відповідних умов (тісної економічної інтеграції на попередніх етапах, включаючи такі важливі критерії, що описані в економічній теорії, як наявність мобільності трудових ресурсів, торговельної відкритості економіки, тощо).

Стосовно ролі держави дві основні школи теорії інтеграції приймають різні сторони у цій дискусії: у неофункціоналістських теоріях підкреслюється, що національні держави є «вбудовані» в процес інтеграції. Іншими словами, з моменту створення наднаціональних інститутів і наділення їх відповідними повноваженнями для вироблення політики, національні держави втрачають контроль над подальшою інтеграцією, так як ці питання та інші галузі політики потрапляють до загальної політики. З цієї точки зору ЄВС є результатом поступових змін, викликаних функціональною взаємозалежністю різних областей політики (від митного союзу, спільного ринку до ЄВС). Держава в цьому випадку не відіграє вирішальної ролі в еволюції ЄВС.

З іншого боку, міжурядовий підхід (інтергаверменталізм) визначає інтеграцію як результат міжурядових переговорів держав-націй стосовно своїх економічних інтересів. У цьому випадку держави є єдиними суб'єктами, які вирішують, чи є необхідною більш глибока інтеграція.

Неофункціоналізм розглядає інтеграцію як причинно-наслідковий зв'язок економічного співробітництва на різних етапах. Іншими словами, економічне співробітництво та інтеграція в одному секторі економіки веде до створення наднаціональних інститутів та інтеграції в інших сферах. Це визначається як функціональний ефект «переливу» (або поширення)⁵.

Єдиний європейський ринок та лібералізація руху капіталу виявилися успішними і валютна інтеграція з позиції функціоналізму розглядається як логічний крок вперед до збільшення сукупних вигід від інтеграції [14]. Аналогічні ефекти можна виділити для зони євро в плані подальшої координації економічної політики. В академічній літературі економічна взаємозалежність у зоні євро розглядається в якості джерела для економічних переливів різного розміру [1, с. 2] Необхідність координації, що стосується структурної і бюджетної політик, можна пояснити їх безпосереднім впливом на економічні показники в Єврозоні.

Концепція політичних переливів також може бути застосована у випадку ЄВС. Політичні ефекти поширення (переливи) пояснюють інтеграцію з точки зору чинення тиску урядовими і неурядовими елітами на формування політики. Можна стверджувати, що у визначений момент європейські банкіри допомогли відстояти ідею створення ЄВС [16, с. 59]. Активна участь посадових осіб Європейської Комісії, експертів та банкірів у процесі аргументації необхідності створення ЄВС визначила обрамлення ідеї ЄВС, як об'єктивного наслідку економічної інтегра-

⁵ spillover effect

ції країн. Прихильник цієї ідеї А. Верден підкреслює роль експертів з монетарної політики та Комітету Делора, зокрема, в процесі створення ЕВС [15].

Маастрихтський договір був найважливішим етапом створення ЕВС. Разом з тим ряд важливих ініціатив посприяли подальшій еволюції валютного союзу, а саме: прийняття Пакту стабільності та зростання, створення Єврогрупи, положення Амстердамського договору про зайнятість, Процес Кардіффа стосовно введення координованого підходу до реформи ринку капіталу, Кельнський процес створення макроекономічного діалогу між органами влади ЄС та соціальними партнерами, тощо. Основні цілі та функції цих проектів полягають у зміцненні валютного союзу і забезпеченні більшої координації економічної політики. Таке пояснення узгоджується з аргументами функціоналізму. Незважаючи на те, що координація економічної політики в більшості випадків означає централізацію, уряди держав-членів, як і раніше, відповідальні за формування політики у відповідності з цими ініціативами. Так, наприклад, Пакт стабільності та зростання уповноважує Європейську Комісію контролювати бюджетну політику держав-членів, але залишає право прийняття рішень на рівні національних урядів. Іншим прикладом є Єврогрупа, яка має форму неофіційних переговорів між міністрами фінансів на міжурядовій основі. Ці приклади свідчать про те, що хоча причини для подальшої координації економічної політики можливо розглядати з точки зору функціональних переливів, реалізація подальшої інтеграції залишається під контролем національних урядів держав-членів.

На відміну від неофункціоналістів, інтергаверменталісти піддають критиці другорядну роль держав у визначенні процесу інтеграції. З позиції прихильників міжурядового підходу еволюція Європейської монетарної системи, а згодом і ЕВС, розглядається як така, що визначена національними урядами. Національні уряди розглядаються в якості основних суб'єктів інституціонального будівництва. А. Моравчік наголошує, що інтереси великих держав, а саме Франції, Великобританії і Німеччини, мають вирішальне значення для створення ЕВС [9]. ЕВС розглядається як результат угоди цих великих держав. Реальне створення ЕВС дозволяє припустити, що комерційні інтереси національних виробників, які в основному виграли від відкритості внутрішнього ринку і лібералізації руху капіталу, були визначальними у формуванні преференцій держав. У той же час співробітництво у валютній сфері не є вільним від екзогенних факторів, які можуть включати падіння курсу долара, нафтові кризи і процес глобалізації. З цієї точки зору А. Моравчік стверджує, що національні інтереси залежать від відносної позиції держави на міжнародних ринках [10]. Більшість країн сприяли ЕВС для подолання домінуючої позиції Німеччини в Європейській монетарній системі. Відносно ненавмисних наслідків А. Моравчік підкреслює, що всі уряди, як правило, добре інформовані про ймовірні коротко- і довгострокові наслідки інтеграції [10, с. 170]. Твердження про ненавмисні результати монетарної політики пояснюється як бажання урядів уникнути відповідальності [10, с. 171].

Обидва підходи (неофункціоналізм і інтергаверменталізм) мають свої плюси і мінуси для пояснення європейської інтеграції і монетарної інтеграції, зокрема. Саме тому А. Верден пропонує об'єднати ці дві теорії [14].

Елементи історичного інституціоналізму можуть бути виявлені в розвитку ЕВС через ефекти «замкнення»⁶ та ефекти залежності від напрямку⁷. Одним із прикладів ефекту «замкнення» є те, що введення ЕВС і підписання Маастрихтського договору означає для держав прийняття євро, навіть якщо вони цього не прагнуть. Після того, як країна вступила до ЄС (це стосується країн, що вступили після підписання Маастрихтського договору), вона має, в кінцевому підсумку, ввести євро (враховуючи те, що країна буде відповідати критеріям конвергенції). Євросоюз сьогодні налічує 27 держав-членів і лише 16 з них знаходяться в зоні євро. У більшості випадків це пояснюється нездатністю держави виконати критерії конвергенції, які визначають, чи взмозі країна виконати вимоги стабільності цін, низьких процентних ставок, а також обмеження щодо бюджетного дефіциту та державного боргу. Ці вимоги встановлені для забезпечення "здорового" функціонування валютного союзу і запобігання різним потрясінням. Тим не менш, деякі країни, які можуть виконати ці вимоги, все ще залишаються поза зоною євро. Великобританія має право відмови і не входить в зону євро, в той час як Швеція, не маючи такого права, умисно уникає прийняття євро.

⁶ «lock-in effects»

⁷ «path-dependency»

Іншим ефектом «замкнення» є втрата самостійності держав-членів у проведенні незалежної валютної політики. В умовах поточної фінансової кризи свобода вибору інструментів грошово-кредитної політики в деяких країнах була б незамінною для їх стратегії ліквідації наслідків кризи. Але видатки виходу з ЕВС є надто високими.

З позиції конструктивізму ЕВС розглядається як результат широкого процесу європеїзації, колективної європейської ідентичності та спільності ідеології, а ЕВС і єдина валюта є символами єдиної Європи. К. Дисон бачить ЕВС як європеїзацію та розповсюдження парадигми європейської політики [2, с. 11]. Більше того, ЕВС створює особливу самотність еліти європейських банкірів. Прямі наслідки ЕВС (наприклад, втрата інструментів валютно-курсової політики) підтримуються розповсюдженням парадигми «здорових» грошей і фінансів. Глобалізація та зовнішнє економічне оточення створюють систему переконань, що ЕВС є неминучою відповіддю на нові виклики глобалізації.

З першого погляду, підходи консервативного неофункціоналізму і ліберального інтергаверменталізму до перспектив європейської інтеграції та еволюцію ЕВС, зокрема, можуть розглядатися як такі, що суперечать один одному. З іншого боку, аналіз ЕВС на основі обох підходів дає можливість зробити висновок про те, що якщо з позиції неофункціоналізму основна увага приділяється змінам структури (від єдиного ринку до валютного союзу) та економічним засадам інтеграції, то інтергаверменталізм створення ЕВС пояснює як результат процесу переговорів щодо підписання Маастрихтського договору.

Інституціоналізм пояснює ЕВС як безперервний процес інституційних перетворень, коли попередні кроки інституційного вибору визначають подальші шляхи інтеграції. Крізь призму конструктивізму можна бачити, що ЕВС є частиною більш глибокого процесу європеїзації.

Неофункціоналізм має власні визначення сутності Економічного та валютного союзу ЄС, а саме: пояснення ЕВС як ефекту розширення від програми єдиного ринку до Європейської монетарної системи. Але розгляд економічної теорії з питань інтеграції залишає деякі сумніви з приводу цієї заяви, тому що розвиток торговельних зв'язків, мобільності капіталу та робочої сили не є достатніми для ствердження, що зона євро є оптимальною валютною зоною. Якщо взяти функціональний підхід, то можна очікувати, що держави-члени євросони невдовзі можуть приступити до політичної інтеграції за рамками економічної сфери, як наслідок посилення координації макроекономічної політики. Можливий перехід до більш високого етапу інтеграції – повного союзу, що викликано функціональною необхідністю підтримки ЕВС і метою отримувати всі вигоди від єдиної валюти. Ліберальний інтергаверменталізм пояснює ЕВС з позиції намірів та інтересів національного уряду та не звертає уваги на побічні ефекти та функціональні ефекти поширення інтеграції у економічній сфері. На нашу думку, інтергаверменталізм у комбінації із підходом історичного інституціоналізму нададуть гарне пояснення для ЕВС. Якщо на ранній стадії (Маастрихтський договір) ЕВС є скоріше результатом національних інтересів і міжурядових переговорів, то у подальших ініціативах з координації економічної політики ЕВС може розглядатися як шлях залежності і ефектів «замкнення». Залежність тут можна пояснити з позицій неофункціоналізму як побічний ефект, а з позицій конструктивізму – як наслідок процесу європеїзації.

Насамкінець, інтеграція теорій дає можливість не тільки зрозуміти й проаналізувати сучасний стан, але й визначити основні принципи майбутньої інтеграції. Тут, повертаючись до ідей функціоналізму, логічним кроком для подальшої інтеграції був би повний союз. Ця ідея може бути прийнята, але вона дуже залежить від того, що розуміється під повною (політичною) інтеграцією: централізація процесу прийняття рішень безпосередньо в економічній сфері чи за її межами? Перший варіант може сприйматися як функціональна складова поширення інтеграції. В той час другий варіант важко пояснити без посилання на ініціативу нації-держави. На даний момент, конструктивістський підхід до європеїзації може бути застосований, але труднощі цього підходу пов'язані із розділенням Європи на прихильників та скептиків ЄС. Відмова від європейської конституції, проблеми з економічною конвергенцією нових членів і, нарешті, глобальна фінансова криза дуже сприяють тому, щоб європейську монетарну інтеграцію відносити до зони високого ризику. Якщо підтримуватися інтергаверменталістського підходу, то можна припустити, що подальша централізація процесу прийняття рішень в економічній сфері залежатиме головним чином від волі держав-членів, їх інтересів і відстоювання своїх позицій в ЄС.

Література:

1. Aarle, B. v., & Weyerstrass, K. (Eds.). *Economic Spillovers, Structural Reforms and Policy Coordination in the Euro Area.* – Heidelberg: Physica-Verlag HD, 2008.
2. Dyson, K. (Ed.). *European states and the Euro: Europeanization, variation and convergence.* – New York: Oxford University Press, 2002.
3. Dyson, K. The evolving timescapes of European economic governance: contesting and using time // *Journal of European Public Policy.* – 2009. – 16(2). – P. 286 - 306.
4. Grauwe, P. D. *Economics of monetary union (7th ed.).* – New York: Oxford University Press, 2007.
5. Hodson, D. EMU and political union: what, if anything, have we learned from the euro's first decade? // *Journal of European Public Policy.* – 2009. – 16(4). – P. 508-526.
6. Hoffmann, S. Obstinate or obsolete: The fate of the nation state and the case of Western Europe. // *Daedalus.* – 1966. – Vol. 95. – No. 3. – P. 862-915.
7. Kenen, P. *Economic and Monetary Union in Europe.* – Cambridge University Press, Cambridge, 1995.
8. McKinnon R. Optimum Currency Areas and Key Currencies: Mundell I versus Mundell II. // *Journal of Common Market Studies.* – 2004. – Vol. 42. – No. 4. – P. 689-715.
9. Moravcsik, A. *The Choice for Europe. Social Purpose and State Power from Messina to Maastricht.* – Ithaca: Cornell University Press, 1998.
10. Moravcsik, A. The European Constitutional Settlement. // *The World Economy.* – 2008. – P. 158-183.
11. Mandell, R. A. A Theory of Optimum Currency Areas. // *American Economic Review.* – 1961. - Vol. 51. – P. 657-665.
12. Peterson, J. The choice for EU theorists: Establishing a common framework for analysis.// *European Journal of Political Research.* 2001. – 39. – 289-318.
13. Peterson, J., & Shackleton, M. (Eds.). *The institutions of the European Union (2nd ed.).* – New York: Oxford University Press, 2006.
14. Verdun, A. (Ed.). *The euro: European integration theory and economic and monetary union.* – Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2002.
15. Verdun, A. The role of the Delors Committee in the creation of EMU: an epistemic community? // *Journal of European Public Policy.* – 1999. – 6(2). – P. 308-328.
16. Wiener, A., & Diez, T. *European integration theory (2nd ed.).* New York: Oxford University press, 2009.
17. Баласса Б. Экономическая интеграция/ Б. Баласса // *Экономическая теория.* Под ред. Игуэлла Дж., Милгейта М., Ньюмена П. М.: ИНФРА-М, 2004. – С. 220-233.
18. Дробышевский С.М. Полевой Д.И. Проблемы создания единой валютной зоны в странах СНГ.– М.: ИЭПП, 2004. – 110 с.
19. Кіш Є. Пошуки теоретичних моделей європейської інтеграції/ Є. Кіш // *Політичний менеджмент.* – 2004. – № 6 (9). – С. 103-114.
20. Козюк В. Теоретичні засади формування валютних союзів в умовах глобалізації: макроекономічний аспект/ В. Козюк // *Економіка України.* – 2005. – № 9. – С. 12-20.

Аннотация

ЕВРОПЕЙСКАЯ МОНЕТАРНАЯ ИНТЕГРАЦИЯ: РОЛЬ ГОСУДАРСТВА
В ТЕОРИЯХ ИНТЕГРАЦИИ

Даниленко Е.Л., к.э.н., старший преподаватель, Олейник Л.В., к.э.н., доцент
Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина

У статті проведено дослідження процесу монетарної інтеграції і ролі державства в умовах зміни монетарної системи країн ЄС з позиції економічної теорії і теорії міжнародних відносин. Процес монетарної інтеграції розглядається як з боку економічного детермінізму, так і з боку інституціональних трансформацій і міждержавних переговорів.

Ключевые слова: монетарная интеграция, Экономический и валютный союз (ЭВС), оптимальная валютная зона, неофункционализм, интергаверментализм (межгосударственный подход), конструктивизм, институционализм.

Summary

EUROPEAN MONETARY INTEGRATION: THE STATE'S ROLE FROM THE PERSPECTIVES OF INTEGRATION THEORIES

Danylenko O., PhD, senior lecturer, Oliinyk L., PhD, associated professor
V.N. Karazin Kharkiv National University

The article studies the process of monetary integration and role of the state under conditions of transformations of the monetary systems of the EU member states from the perspectives of the economic theory and theory of international relations. The process of monetary integration is studied from the point of view of economic determinism, institutional transformations and intergovernmental negotiations.

Key words: monetary integration, Economic and monetary union (EMU), optimum currency area, neofunctionalism, intergovernmentalism, constructivism, institutionalism.

Надійшла до редакції 19.03.2010 р.

©Даниленко О.Л., Олейник Л.В., 2010 р.